The University of Osaka
Institutional Knowledge Archive

Title	Prepositionsstyrt indirektobjekt? : En konstruktionsgrammatisk analys av [V-med-NP-NP]-konstruktionen
Author(s)	Shibata, Shiro
Citation	IDUN ー北欧研究ー. 2019, 23, p. 115-129
Version Type	VoR
URL	https://doi.org/10.18910/71776
rights	
Note	

The University of Osaka Institutional Knowledge Archive : OUKA

https://ir.library.osaka-u.ac.jp/

The University of Osaka

Prepositionsstyrt indirektobjekt?

En konstruktionsgrammatisk analys av [V-med-NP-NP]-konstruktionen

Shiro Shibata

1. Introduktion

I föreliggande uppsats analyseras [V-med-NP-NP]-konstruktionen.[1] Den är exemplifierad i (1)–(4) nedan:

(1) Ett par hade med sig en filt och två koppar kaffe. (B)
(2) Jag köpte med mig en rå korv, för att njuta av hemma i värmen. (B)
(3) Jag och Lucas bjöd med oss familjens hembiträde. (B)
(4) Mari skickade med mig en hel påse hem. (B)

Den ovannämnda konstruktionen är en typ av partikelverbskonstruktion med två nominalfraser. Sådana konstruktioner har tidigare analyserats å ena sidan som en transitivkonstruktion med en prepositionsfras, och å andra sidan som en dubbelobjektskonstruktion.

Huvudsyftet av denna uppsats är att utföra en beskrivning av en sådan konstruktion mot bakgrund av konstruktionsgrammatik (Goldberg (1995) bl.a.). Genom att demonstrera konstruktionens teoretiskt antagna diakroniska expansion och dess synkroniska nätverk, ska jag placera den som en unik konstruktion som ärver både transitivkonstruktionen med en prepositionsfras och dubbelobjektskonstruktionen.

2. Bakgrund

2.1. Ramverk: konstruktionsgrammatik

I konstruktionsgrammatik (Fillmore *et al*. (1988), Goldberg (1995; 2006), Croft (2003) bl.a.) betraktas språksystemet som en uppsättning av språkliga konstruktioner som tillsammans utgör ett systematiserat nätverk. Konstruktion är ett form-och-betydelsepar med olika storlek lagrad i det mentala lexikonet. Den kan vara antingen mindre än ett vanligt grafiskt ord; dvs. kan vara av en morfemsstorlek som *o-*, *-het* eller *-a*; eller större

[1] Glossor som används i föreliggande uppsats är följande: NP = nominalfras; P = preposition; PP = prepositionsfras; PRED = predikat; PRT = partikel; REFL = reflexivt pronomen; SC = småsats; V = verb; VP = verbfras.

än så, dvs. en fras eller en hel sats som *de två gröna bussarna* och *mina gamla vänner gifte sig med varandra*.

Konstruktion kan också variera när det gäller dess schematicitet, med andra ord hur abstrakt eller specifik konstruktionen är. Till exempel, är schematicitet av presens transitivkonstruktionen [NP-$V_{presens}$-NP] mycket hög i både form och betydelse, i och med att alla luckorna NP och V kan vara fyllda av många olika konstruktionsenheter (dvs. ord i traditionella termer) (*hunden äter kött*, *kvinnan öppnade dörren*, *det nyaste flyget rymmer 1000 personer*), och den semantiska formuleringen av dess betydelse kan bara vara så abstrakt som 'någon referent utövar/utövade påverkan på någon referent'. Däremot är schematiciteten av opersonliga konstruktioner jämförelsevis lägre och specificiteten högre, i och med att bara icke-referentiellt *det* är tillåtet (*det gör ont*, jfr **hunden gör ont, det ordnar sig,* jfr **mannen ordnar sig*). Dess semantik är också specificerad i och med att beskrivningen av den generella transitivkonstruktionen inte är gångbar. Istället kan den semantiska formuleringen av denna konstruktion vara i grova drag 'något händer/hände'.

I en sådan konstruktionell språksyn finns inte en klar gräns mellan lexikon och grammatik, utan allt finns lagrat i en så kallad *konstruktikon* (Hoffmann & Trousdale (2013), Lyngfelt *et al*. (2014)).

2.2. Tidigare forskning av [NP-V-PRT-NP-NP]-konstruktionen

[NP-V-PRT-NP-NP]-konstruktionen har analyserats på två olika sätt. För det första, har vissa analyserat denna som en instantiering av dubbelobjektkonstruktion (hädanefter DOC av eng. *Double Object Construction*) (Teleman *et al*. (1999: 3: 422–424), Tohno (2001; 2002; 2014), Toivonen (2003)).

För det andra, har vissa analyserat den med prepositionsfrasflyttning, där man betraktar den inbäddade strängen [PRT-NP] som en prepositionsfras, som sedan flyttas fram mellan verbet och den andra nominalfrasen (Svenonius (2003), se Åfarli (1985) för en liknande analys på norska). Med det traditionella beteckningssättet kan det representeras som (5) (beteckningen modifierad från Tohno (2014: 248)):

(5) $[_{VP}$ V $[_{PP}$ P NP$]_i$ NP $t_i]$

Denna konstruktion har mig veterligen inte granskats noggrant från ett konstruktionsgrammatiskt perspektiv. Det vore därför intressant att utföra en konstruktionell analys av denna konstruktion och utforska för att ge en mer grundlig förklaring.

2.3. Förutsättningar till analysen

I analysen av den svenska verb-partikel-konstruktionen (hädanefter VPC av eng. *Verb-Particle Construction*), tillämpar jag analysen av VPC utformad av Booij (2002). I hans analys är VPC:n ett resultat av grammatikalisering av en småsatsstruktur till en perifrastisk ordbildning. En omtolkning av hans analys med den motsvarande svenska syntaktiska strukturen skulle kunna vara som en omstrukturering från strukturen angiven i (6) till den som i (7).

(6) [NP1 V_{PRED} [$_{SC}$ NP2 ω] (ω= predikativ enhet[2])
(7) [NP1 [$_{V}$ [V] [$_{PRT}$ ω´]] NP2]

Dessa strukturer exemplifieras i fraserna i (8)–(9):

(8) skjutsa gästerna hem (Teleman *et al*. 1999: 3: 433)
(9) skjutsa hem gästerna (*ibid*.)

Om vi ersätter den predikativa enheten ω i (6) med en prepositionsfras, får vi den ovannämnda konstruktionen. Med andra ord har [V-PRT-NP-NP]-konstruktionen grammatikaliserats från strukturen som i (10) till den som i (11). Observera att den linjära ordningen av NP2 och NP3 i (11) är omkastad från den i (10).

(10) [NP1 V_{PRED} **NP2** [$_{PP}$ [<u>P **NP3**</u>]]
(11) [NP1 [$_{V}$ [V] [$_{PRT}$ <u>P]] **NP3**</u> **NP2**]

Strukturerna (10)–(11) exemplifieras i fraserna i (12)–(13)

(12) slita pistolen från Svensson (*ibid*.)
(13) slita ifrån Svensson pistolen (*ibid*.)

---

[2] Notera att beteckningen här är något förenklad för enkelhetens skull. Tecknet ω är inte direkt menat som en syntaktisk kategori, utan bör betraktas som en lexikal enhet som har en viss fonologisk form. På samma sätt bör tecknet P i (10)–(11) ses som en lexikalisk enhet som har samma fonologisk form som en viss preposition. Att kalla detta för ’en preposition’ skulle vara missvisande därför att det implicerar att det utgör en prepositionsfras synkront även i exemplet (8). Efter Booij (2002) och Norén (2004), betraktar jag verbpartikeln som en del av konstruktionell idiom, istället för en syntaktisk kategori.

Från detta antagande att [V-PRT-NP-NP]-konstruktionen är historiskt härledd från transitivkonstruktionen med en prepositionsfras, förutsätter jag att ordet *med* i [V-med-NP-NP]-konstruktionen har en viss betydelse gemensamt med prepositionellt *med*. Den betydelse som jag förutsätter vara gemensam här är funktionen som *atemporal relational predicate* (Langacker (1987)); alltså en funktion som relaterar två konceptuellt fokuserade enheter på ett visst sätt utan tidsspecifikation.[3] Därmed ger jag gemensamma benämningar till de respektive motsvarande nominalfraserna i (10) och (11): **TR$_P$** (av trajektor, eng. *trajector* (*ibid.*)) till NP2 och **LM$_P$** (av landmärke, eng. *landmark* (*ibid.*)) till NP3. Trajektor (TR) är den konceptuellt mest utstående enheten, och som t.ex. är det som placeras, rör sig eller beskrivs i en relationell predikation. Landmärke (LM) är den näst mest promenenta enheten, som prototypiskt ger en referenspunkt för att situera trajektorn (Langacker (1987: 217). Det nedsänkta P:et anger att trajektor-landmärke-förhållandet gäller ordet P.

Som utgångspunkt för en betydelseanalys av *med*, använder jag mig av en analys av engelskans motsvarighet *with* av Langacker (1987). Langacker beskriver betydelsen av *with* som (14) nedan:[4]

(14) ”*With* situates its trajector in the neighborhood of its landmark” (Langacker (1987: 217)

Jag anser att Langackers analys av engelskans *with* i stort sett är kompatibel med svenskans motsvarighet *med*. Vidare antar jag att *med* i [V-med-NP-NP]-konstruktionen behåller en del av denna grundbetydelse.

3. Metodik

3.1. Material

I föreliggande analys använder jag mig av en kvalitativ metod. Först samlas 500 exempel som är tagna från en bloggkorpus *Bloggmix 2010*.[5] För att beskriva konstruktionen

[3] Langacker (1987: 6.3.3) argumenterar för behovet av att betrakta denna semantiska funktion som gemensamt i både prepositioner och partiklar som är homonyma med dem. Svenonius (1994: 241ff.) är en sammankopplande analys av de två kategorierna i den transformella riktningen.

[4] Jag ska inte gå in på en närmare definition av ”neighborhood” i citaten. Se Langacker (1987: 6.2.3) om detaljen.

[5] Korpusen utgörs av 615 658 549 totalförekomster. Antalet förekomster av konstruktionen är 41 399, som inte förstås kan vara en helt riktig siffra på grund av oumbäriga begränsningar i sökningsmetoden. I synnerhet är taggningarna på reflexivpronomen och partikel inte helt tillförlitliga. På grund av dessa tekniska

använder jag mig av främst korpusexempel, men i åtskilliga fall använder jag mig av ordböcker och konstruerade exempel.

3.2. Analysmetod

Från korpusexempelsamlingen sorteras lemmana av de ord som förekommer som predikatsverbet i konstruktionen i fråga. Sorteringen görs efter betydelsetyperna av verbet. I sorteringen tar jag också hänsyn till syntaktiska beteenden; alltså hur dessa verb realiserar sitt/sina argument i var sin konstruktion som förmodas vara mest prototypisk.[6]

Goldberg (1995) argumenterar att argumentstrukturskonstruktioner som DOC bl.a. utgör polyseminätverk. Även i föreliggande uppsats kommer polyseminätverket att diskuteras. Den konstruktionella polysemin kommer att analyseras genom att iaktta förhållandet mellan verbens förmodade prototypiska betydelse i dess prototypiska konstruktion och betydelsen av hela satsen som realiserar [V-med-NP-NP]-konstruktionen.

Med uppmärksamheten på betydelseförhållandet mellan verbet och satsen som helhet, utgår jag ifrån att de betydelsemässigt mer kompositionella instantieringarna utgör en grundbetydelse av konstruktionen. Jag antar sedan att de mindre kompositionella instantieringarna är härledda från de mer kompositionella, åtminstone historiskt (jfr Trousdale (2008)).

4. Resultat

De enskilda verblemman som förekommer i sökresultatet visas nedan tillsammans med dess förekomstantal:

ta (180), *få* (81), *ha* (78), *köpa* (51), *dra* (14), *bära* (13), *dela* (12), *föra* (10), *sno* (10), *släpa* (7), *tjata* (3), *plocka* (2), *smuggla* (1), *handla* (1), *flytta* (1), *packa* (1), *bjuda* (1), *riva* (1), *låna* (1), *lura* (1), irrelevanta förekomster[7] (31), ∑ (500)

---

begränsningar har jag bara sökt efter förekomster utan adverbial mellan huvudverbet och följande nominalfras. Jag har alltså utfört sökningen med sökningskedjan nedan:

[pos = "VB"] [word = "med"] [(word = "mig" | word = "dig" | word = "sig" | word = "oss" | word = "er")] [(pos = "DT" | pos = "NN" | pos = "PS")]

Denna brist i metoden ledde dock till att hitta det icke-reflexivt exempel som kommer att diskuteras nedan.

[6] Se argumentet i Croft (2003) som hävdar att vad som betraktas som verbal lexikal betydelse är i själva verket betydelsen av verb analyserad ur andra konstruktioner prototypiska för det verbet.

[7] I de irrelevanta förekomsterna var för det mesta sådana meningar med tidsadverbial (t.ex. (*d*)*et följer med mig varje dag och jag kämpar för att inte tänka på det*), eller sådana med apposition (t.ex. *det hade varit så himla roligt att åka med er flickor*).

Jag tar bort förekomsten med *dela* som en annan konstruktion än den som undersöks i denna uppsats, eftersom den inte verkar dela possessionsbetydelse trots dess fonologiska likhet. Den får betraktas snarare som homonym istället för konstruktionell polysemi.[8]

Den konstruktionella polysemin kan formuleras förenklat som (15), med de verb som kan instantiera de respektive betydelserna:

(15) I. [x HAVE y] & [x BE-IN z]
ha, *bära*
II. [x DO] CAUSE.BECOME [[x HAVE y] & [x BE-IN z]]
ta, *dra*, *rycka*, *handla*, *låna*, *lura*, *tjata* m.m.
III. [w DO] CAUSE.BECOME [[x HAVE y] & [x BE-IN z]]
skicka

I (15), står tecknet & för samtidighet. Beskrivningen I kan alltså omskrivas ‘x har y och är i en plats z’, beskrivningen II ’x gör något så att x får y och att x kommer till en plats z’, och III ’w gör något så att x får y och att x kommer till en plats z’.[9]

Ytterligare delar jag polysemidelningen som (16) med hänsyn till verbens prototypiska betydelse och dess roll i betydelsen av denna konstruktion. Beskrivningarna i vinkelparenteserna står för varje betydelsekomponent, som skulle kunna påvisa verbets roll i semantiken gentemot konstruktionens betydelse. Dubbellinjen under betydelsekomponenten uttrycker (en) del(ar) av konstruktionens betydelse som överlappar med verbets betydelse. Singellinjen uttrycker komponenten som inte nödvändigtvis täcks av verbets semantiska innebörd.

(16) A. 〈FYSISK POSSESSION〉
Verb som uttrycker fysisk possession: *ha*, *bära*
B. 〈FYSISK POSSESSION〉 + 〈AVGRÄNSAD FÖRFLYTTNING〉
Verb som uttrycker åtföljd förflyttning: *ta*, *dra*, *föra*, *släpa*, *flytta*, *smuggla*

---

[8] Jämför tumregeln för att skilja homonymi och polysemi av Leech (1985): ’The conventional rule-of-thumb answer to this is that we recognize a case of polysemy if the senses concerned are related’ (*ibid*.: 227).

[9] Benjamin Lyngfelt (personlig kommunikation) påpekade att beskrivningen II inte gäller för alla verb under rubriken, då vissa exempel verkar uttrycka en aktion där x redan är i besittning av y. Beskrivningen II bör då modifieras som att BECOME bestämmer [x BE-IN z] obligatoriskt men [x HAVE y] optionellt. Dock har jag valt att inte ändra beskrivningen för enkelhetens skull.

C. 〈FÖRVARVNINGSMEDEL〉 + 〈FYSISK POSSESSION〉 + 〈AVGRÄNSAD FÖRFLYTTNING〉

Ca. TR_{med} identiskt som argument av predikatsverbet

Verb som uttrycker förvärvning: *få*, *köpa*, *handla*, *plocka*, *låna*, *riva*, *sno*, *packa*

Cb. TR_{med} som icke-argument av predikatsverbet

Verb som uttrycker verbalhandling: *tjata*, *bjuda*, *lura*

D. 〈KAUSATION〉 + 〈FYSISK POSSESSION〉 + 〈AVGRÄNSAD FÖRFLYTTNING〉 *skicka*

Kategorierna A och B är mer kompositionella fall, och kategorierna C och B mer icke-kompositionella. Av den princip för betydelseutvecklingsanalys som introducerades i 3.2, ska C och D vara härledda från A eller B. Här resonerar jag att C (och möjligtvis D) är härledd från B. I följande avsnitt förklaras resonemanget för denna kategorisering närmare.

4.1. Kategorierna A och B

Till denna kategori hör verb som uttrycker ’oavgränsad possession’ och ’åtföljd förflyttning’. De är, som tidigare nämnts, kategorier som är mer kompositionella. Exempel av sådana kategorier visas i (17)–(20) nedan:

(17) Vi hade med oss en kompis till Anton. (B)
(18) Det är som att bära med sig en liten dator. (B)
(19) Mamma.. får jag ta med mig min mobil till simskolan. (B)
(20) Jag drog med mig karl och barn ner på stan... (B)

Förekomsterna av dessa kategorier går att bytas mot den motsvarande transitivkonstruktionen med en prepositionsfras. Teleman *et al.* (1999: 3: 423) menar att fraserna *bära med sig ngt* och *dra med sig ngt* är ungefär likvärdigt med *bära ngt med sig* respektive *dra ngt med sig*. Av detta faktum kan man anta att *med* i denna kategori har en likvärdig funktion som prepositionen *med*.

Men vad betyder *med* i denna konstruktion egentligen? I analogi med uttryck som *bära mobilen i väskan*/*dra flickan i armen*, tycks prepositionsfrasen *med sig* i *ha mobilen med sig*/*dra flickan med sig* ha en lokaliserande betydelse. Denna betydelse av *med* skulle kunna formuleras som (21) i grova drag:

(21) TR_{med} är i fysisk närhet av LM_{med}

Denna betydelse märkeras tydligt när prepositionsfrasen *med sig* förekommer med predikatsverb som har en vag betydelse som *ha* och *ta*. I detta sammanhang kan denna fras specificiera betydelsen av *ha* eller *ta* till den fysiska domänen, som 'att ha något fysiskt under kontroll/ta någon/något så att den/det finns fysiskt under kontroll' (t.ex. *jag har en mobil/jag tar en mobil* mot *jag har en mobil med mig/jag tar en mobil med mig*). Därför vill jag mena att betydelsen av *med* i denna konstruktion som variant från grundbetydelsesbeskrivning i (14), med specifikationen 'fysisk'.

Ett intressant faktum om denna kategori är att aktionsarten av satsen i princip är bestämd av predikatsverbet. När det alltså instantieras med verb med betydelsen 'oavgränsad possession' är tolkningen av satsen oavgränsad. När det instantieras med verb med betydelsen 'åtföljd förflyttning', blir den däremot avgränsad. Se de konstruerade exemplen i (22)–(23):

(22) a. Jag {hade/bar} med mig kameran i bara en minut.
b. *Jag {hade/bar} med mig kameran på bara en minut.
(23) a. *Jag {tog/drog} med mig barnet i bara en minut.
b. Jag {tog/drog} med mig barnet på bara en minut.

Aktionsartstolkningen i denna kategori verkar vara tämligen konsistent efter vilket verb som den instantieras med. Det går inte riktigt att använda *bära* i denna konstruktion för att mena avgränsad förlyttning med måladverbial, även om själva verbet *bära* kan uttrycka åtföljd förflyttning (t.ex. *bära böckerna till bordet*). Alltså anses *hon bar med sig mobilen till utflykten* vara mindre naturligt med *hon bar med sig mobilen till utflykten*.

Med tanke på att det bara är *ha* och *bära* som får en oavgränsad tolkning bland hela [V-med-NP-NP]-konstruktionen, skulle det vara så att kategorin A är ett idiosynkratiskt fall i denna konstruktion. En förklaring skulle kunna vara att kategorin A har blivit en verb-specifik konstruktion (Croft 2003) som har fått en egendomlig karaktär. Dock är den trots allt mer eller mindre kompositionell i och med att man kan få hela satsens betydelse någorlunda, om man utgår från den oavgränsade betydelsen av *ha* och *bära*.

4.2. Kategorierna C och D

Till denna kategori hör verb som uttrycker förvärvning. Semantiken av denna kategori uttrycker samma innebörd som kategorin B, alltså betydelsen II i (15) ([x DO] CAUSE.BECOME [[x HAVE y] & [x BE-IN z]]). Men jag skiljer den från kategorin B av två anledningar: i) predikatsverbet uttrycker inte agentens förflyttning lexikalt, medan instantieringen i denna konstruktion uttrycker att agenten förflyttar sig (t.ex. *handla*, *rycka*, *tjata*); ii) predikatsverbets lexikala betydelse motsvarar 'förvärvningsmedel' i konstruktionsbetydelsen 'fysisk possession' och 'avgränsad förflyttning'. Se exemplen (24)–(27):

(24) Jag skulle <u>köpa med mig köttbullemackor</u>… (B)
(25) Flisan & jag <u>snodde med oss tant</u> efter jobbet också :) (B)
(26) Kanske ska jag försöka <u>tjata med mig kärleken</u> till Ikea också=) (B)
(27) Jag och Lucas <u>bjöd med oss familjens hembiträde</u>. (B)

Denna kategorin påminner om en sorts resultativkonstruktion på ett sätt. Den verkar bildas av ett predikatsverb som uttrycker medlet och en småsats som uttrycker handlingens resultat (*the derived resultative construction* (Kageyama (1996)). Den är mer icke-kompositionell än kategorierna A och B.

Vidare kan denna kategori delas in i två underkategorier: De som har ett TR_{med} som är ungefär identisk med objektet i transitivkonstruktionen med samma verb och de som inte gör det. Exempelvis, i *handla med sig ett par saker* är TR_{med} *varorna*, och samma verb kan ta samma nominal i transitivt *handla ett par saker*. Däremot, har *lura med sig grejer* eller *tjata med sig grabbarna* inte någon motsvarande nominal som TR_{med} i transitivkonstruktionen (**lura grejer, *tjata grabbarna*)

4.3. Kategorin E

Kategorin E utgörs av bara ett verb: *skicka*. Till skillnad från de övriga kategorierna uttrycker den att aktanten får något annat subjekt att få någonting och förflytta sig någonstans. Se (28):

(28) Mari <u>skickade med mig</u> en hel påse hem. (B)

Denna konstruktion ser ut som att ha deriverat från *skicka något med någon* (*till någonstans*), men den har en egenskap som inte är tillgänglig i den transitiva motsvarigheten.

Nämligen det att LM_{med} har en semantisk roll *recipient*. Detta faktum är mer tydligt i exemplet (29):

(29) Ett steg i hälsosam riktning är att hustrun börjat skicka med honom frukt i stället för smörgåsar på pokerturneringen (SS)

Tolkningen av (29) är ungefär 'hustrun ger frukt (som är TR_{med}) till honom (som är LM_{med}) och få honom att förflytta sig medan han behåller den'. I den transitiva motsvarigheten (30) är det svårt att tolka LM_{med} som recipienten i hela aktionen som satsen uttrycker:

(30) Hustrun börjat skicka frukt med honom i stället för smörgåsar på pokerturneringen. (Konstruerat)

I exemplet (30) impliceras att frukten skickas till någon annanstans som inte tillhör LM_{med} "honom".

Jämför också exemplet (31) som har en inanimat nominalfras som LM_{med}:

(31) Min bästis har alltid givit mig en härlig present på min födelsedag. Men denna gång skickade han med (*den) ett brev till mig. (Konstruerat)

Däremot i (28) och (29), är tolkningen av LM_{med} som recipient naturlig.

4.4. [V-med-NP-NP]-konstruktionen och DOC

En fråga här är hur den restriktion för LM_{med} som togs upp i 4.3 har uppstått, eftersom det inte finns en sådan restriktion i LM_{med} i den prepositionella versionen. En förklaring skulle vara att den har fått en association från DOC, som likaledes kräver animacitet för dess indirekta objekt (jfr Teleman 1999: 3: 423–424). Dock är denna förklaring inte tillräcklig, eftersom DOC inte prototypiskt har betydelsen 'referenten av det indirekta objektet rör sig tillsammans med referenten av det direkta objektet'. Denna betydelsekomponent är å andra sidan närvarande i kategorierna B och C, så vi får också anta att någon koppling till de kategorierna är närvarande. Min hypotes är att det uppstod från ett från början kompositionellt adverbialprepositionellt uttryck som (30), som sedan har fått den mer icke-kompositionella betydelsen av association från DOC och [V-med-sig-

NP]-konstruktionen med den konstruktionella betydelsen II i (15) ([x DO] CAUSE.BECOME [[x HAVE y] & [x BE-IN z]])

Även om vi kan konstatera [V-med-NP-NP]-konstruktionens koppling till DOC, kan vi inte dra slutsatsen att den ärver alla egenskaper hos DOC. [V-med-NP-NP]-konstruktionen har gemensamt animacitetsrestriktionen med DOC, men vissa instantieringar uttrycker inte överförande av possession som den svenska DOC:n gör. Exempelvis, är vad som uttrycks av kategorin A bara behållning av possession istället för överförande av den. Andra konstruktioner som [V-ur-REFL-NP]-konstruktionen (t.ex. *harkla ur sig dumheter*) är också ett sådant tveksamt fall, då det är oklart om *dumheterna* ges till referenten av det reflexiva pronomenet (Shibata (2018)). [V-PRT-NP-NP]-konstruktion, eller i detta sammanhang [V-med-NP-NP]-konstruktionen åtminstone, får alltså inte likställas med DOC.

4.5. Sammanfattning av avsnittet

Alla de konstruktionella betydelserna och deras betydelsedelar med hänsyn till predikatsverbs prototypiska betydelse sammanfattas i figur 1 på nästa sida.

5. Summering

Vi har sett att [V-med-NP-NP]-konstruktionen är polysemisk och att bidraget av predikatsverbs betydelse till konstruktionen varierar beroende på vilket verb det tar. Nedan är de förutsättningar som jag har utgått ifrån:

—[V-PRT-NP-NP]-konstruktionerna härstammar diakroniskt från transitivkonstruktionen med en prepositionsfras.
—Partikeln i [V-PRT-NP-NP]-konstruktionerna har med dess homonyma prepositionen gemensamt vissa delar av betydelser; båda uttrycker alltså atemporal relationell predikation.
—Teoretiskt utvecklar [V-PRT-NP-NP]-konstruktionerna från de mer kompositionella instantieringarna till de mer icke-kompositionella instantieringarna.

Av de förutsättningarna dras följande slutsats: [V-med-NP-NP]-konstruktionen med possessionsbetydelse är en unik konstruktion med polysemi, som ärver vissa egenskaper från både transitivkonstruktionen med en prepositionellfras och DOC.

Form: [V-med-NP-NP]
Betydelse: [w DO] CAUSE.BECOME [[x HAVE y] & [x BE-IN z]]

Form: [V-med-REFL-NP]
Betydelse: [x HAVE y] & [x BE-IN z]

Form [ha-med-REFL-NP]/[bära-med-REFL-NP]
Betydelse: [x HAVE y] & [x BE-IN z]
A. 〈FYSISK POSSESSION〉

Form: [V-med-REFL-NP]
Betydelse: [w DO] CAUSE.BECOME [[x HAVE y] & [x BE-IN z]] (w=x)
B. 〈FYSISK POSSESSION〉 + 〈AVGRÄNSAD FÖRFLYTTNING〉
C. 〈FÖRVARVNINGSSÄTT〉 + 〈FYSISK POSSESSION〉 + 〈AVGRÄNSAD FÖRFLYTTNING〉

Form: [skicka-med-NP-NP]
Betydelse: [w DO] CAUSE.BECOME [[x HAVE y] & [x BE-IN z]] (w≠x)
D. 〈KAUSATION〉 + 〈FYSISK POSSESSION〉 + 〈AVGRÄNSAD FÖRFLYTTNING〉

Figur 1. Den konstruktionella taxonomin för [V-PRT-NP-NP]-konstruktionen och dess underkategoriers positioner

前置詞つき間接目的語？

2つの目的語をもつ小辞動詞構文の構文文法的分析試論

芝田 思郎

【要約】

本稿では，認知的文法理論のひとつである構文文法理論（Goldberg（1995）など）を用いて，スウェーデン語における2つの目的語を持つ小辞動詞構文（以下[V-PRT-NP-NP]構文）の下位構文である[V-med-NP-NP]構文を分析する．[V-PRT-NP-NP]構文は先行研究において，一方では前置詞句つき他動構文，他方では二重目的語構文として分析されてきた（芝田（2018）を参照）．本稿の目的は両者の特徴を有する本構文を，提示する分析手法によって記述することである．

本稿では以下の3点を仮定し分析を行う．

一，[V-PRT-NP-NP]構文は，前置詞付き他動構文から通時的に派生されたものである．

二，[V-PRT-NP-NP]構文における小辞は，同音の前置詞と特定の意味を共有しており，無時間的関係叙述（atemporal relational predication（Langacker（1987））を表す．

三，[V-PRT-NP-NP]構文は，構成的なものから非構成的なものへ派生する（Trousdale（2008）を参照）．

上記の仮定に基づいた分析により，[V-med-NP-NP]構文が，個々の下位構文が前置詞句付き他動構文と二重目的語構文との部分的継承関係をもつ独自の構文であることを明らかにする．

Litteratur

Åfarli, Tor Anders. 1985. “Norwegian Verb Particle Constructions as Causative Constructions”, *Nordic Journal of Linguistics* 8, 75–98.

Booij, Geert. 2002. “Separable complex verbs in Dutch: a case of periphrastic word formation”. I: Nicole Dehé, Ray Jackendoff, Andrew McIntyre, & Silke Urban (red.), *Verb-Particle Explorations*. Berlin: Mouton de Gruyter, 21–42.

Croft, William. 2001. *Radical construction grammar: syntactic theory in typological perspective*. New York: Oxford University Press.

Croft, William. 2003. “Lexical rules vs. constructions: a false dichotomy”. I: H. Cuyckens, T. Berg, R. Dirven, & K-U. Panther (red.), *Motivation in Language*. Philadelphia: John Benjamins, 49–68.

Fillmore, C., Kay, P., & O'Connor, M. 1988. “Regularity and Idiomaticity in Grammatical Constructions: The Case of Let Alone”. *Language*, 64(3), 501–538.

Goldberg, Adele E. 1995. *Constructions: a construction grammar approach to argument structure*. Chicago: Univ. of Chicago Press.

Goldberg, Adele E. 2006. *Constructions at work: the nature of generalization in language*. New York: Oxford Univ. Press.

Hoffmann, Thomas & Trousdale, Graeme. 2013. “Construction Grammar: Introduction”. I: Hoffmann, Thomas & Trousdale, Graeme (red.), *The Oxford Handbook of Construction Grammar*. Oxford Handbooks in Linguistics, Oxford University Press.

Kageyama, Taro. 1996. *Doshi imiron: Gengo-to ninchino setten* [Verbsemantik: Gränssnittet mellan språk och kognition]. Tokyo: Kuroshio.

Langacker, Ronald. 1987. *Foundations of cognitive grammar. Vol. 1, Theoretical prerequisites*. Stanford, California: Stanford Univ. Press.

Leech, Geoffrey N. 1981. *Semantics: the study of meaning*. 2. uppl. Harmondsworth: Penguin.

Lyngfelt, Benjamin, Borin, Lars, Bäckström, Linnéa, Forsberg, Markus, Olsson, Leif-Jöran, Prentice, Julia, Rydstedt, Rudolf, Sköldberg, Emma, Tingsell, Sofia & Uppström, Jonatan. 2014. “Ett svenskt konstruktikon. Grammatik möter lexikon”. I: *Svenskans beskrivning: Förhandlingar vid Trettiotredje sammankomsten för svenskans beskrivning. Helsingfors den 15–17 maj 2013*. 33, 268–279.

Norén, Kerstin. 2000. ”Partikelförbindelser och möjliga förbindelser”. I: Engdahl, Elizabeth & Kerstin Norén (red.), *Att använda SAG: 29 uppsatser om Svenska Akademiens grammatik*. Göteborg: Univ. Institutionen för svenska språket, 383–393.

Norén, Kerstin. 2005. ”Lexikalisering av partikelverb”. I: Gunilla Byrman (red.), *Svenskans beskrivning 27: Förhandlingar vid Tjugosjunde sammankomsten för svenskans beskrivning*. Växjö: University Press, 246–256.

Shibata, Shiro. 2018. “On the Relationship between Verb-Particle Construction and Double Object Construction in Swedish”. *EX ORIENTE*, 25. Association for Integrated Studies in Language and Society, Osaka Uni, 173–189.

Svenonius, Peter. 1994. *Dependent nexus: Subordinate predication structures in English and the Scandinavian languages*. Doktorsavhandling. University of California.

Svenonius, Peter. 2003. “Swedish Particles and Directional Prepositions”. I: Delsing, Lars-Olof, Cecilia Falk, Gunlög Josefsson, & Halldór Ármann Sigurdsson (red.), *Grammar in Focus: Festschrift for Christer Platzack 18 November 2003*, II, Dept. of Scandinavian, Lund University, 343–351.

Teleman, Ulf, Hellberg, Staffan & Andersson, Erik. 1999. *Svenska akademiens grammatik*. 1. uppl. Stockholm: Norstedts.

Tohno, Takayuki. 2001. “Suweedengono Nidjuumokutekigo-koobun’no Kakuchoo [Utvidgning av dubbelobjektkonstruktionen i svenskan]”. *Proceedings of The 123rd Meeting of the Linguistic Society of Japan*, 248–258.

Tohno, Takayuki. 2002. “Gendai Suweedengoni Okeru Kakutokuo Arawasu Hyoogen’ni kansuru Ichikoosatsu [Om uttryck som uttrycker förvärvning i modernsvenska]”. *IDUN – Journal of Nordic Studies* –, 15, 51–66.

Tohno, Takayuki. 2014. “Gendai Suweedengo Huhenka-dooshino Koono Djitsugen [Argumentrealisering av partikelverb i modernsvenska]”. I: Kishimoto, Hideki & Yumoto, Yooko (red.), *Fukuzatsu-djutsugo-kenkyuuno Genzai*. Tokyo: Hituzi Shobo, 235−255.

Toivonen, Ida. 2003. *Non-projecting words: a case study of Swedish particles*. Dordrecht: Kluwer.

Trousdale, Graeme. 2008. “Constructions in Grammaticalization and Lexicalization: Evidence from the History of a Composite Predicate Construction in English”. I: Graeme Trousdale & Nikolas Gisborne (red.), *Constructional Approaches to English Grammar*. Berlin: Mouton de Gruyter, 33–67.

Korpus och ordbok

B (= *Bloggmix 2010* i *Språkbanken* 〈https://spraakbanken.gu.se/korp/〉)

SS (= *Svenskt språkbruk: ordbok över konstruktioner och fraser*. 1. uppl. 2003. Stockholm: Norstedts ordbok)